

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio sexta. Vtrum Verbum diuinum immediate, & secundum hypostasim
assumpserit sanguinem ad subsistendum in sua persona.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

genitus ex matre, quia generatio formaliter terminatur ad vnionem animæ cum corpore. Ad fundamentum autem contrarij erroris iam ex supra dictis patet responsio: per vnionem enim animæ & corporis, immediatè resultat hæc natura, & per hypostaticam vnionem impediri potest, ne resultat hæc persona.

Occurrebat hoc loco difficultas, an corpus & anima aliter fuerint vnita Verbo ratione totius humanitatis, seu quatenus vnita erant ad illam componendam, aliter vero secundum se, seu secundum entitates suas. Sed hæc dubitatio supponit nonnulla tractanda disp. 17. & ideo vsque in illum locum differenda est.

Ex dictis vero expeditur facile aliud dubium, quod ad modum loquendi pertinet, an Christus dicendus sit compositus ex tribus naturis, diuinitate, anima, & carne, an vero ex duabus tantum, diuinitate scilicet, & humanitate, nam Damascen. libro 3. cap. 16. ita posteriorem hunc modum loquendi eligit, vt priorem non probet, quem imitatur Paulinus Aquileiensis in libell. Sacrosyllabo, qui refertur in Concil. Francofordien. & habetur etiam in 5. tom. Biblioth. sanct. quoniam videtur illo modo loquendi significari, ita fuisse distincta inter se animam & corpus, sicut à diuinitate, seu non magis fuisse vnita inter se ad componendum vnā naturam, quam cum diuinitate. Item, quia anima & corpus nō sunt propriè duæ naturæ, cum sint partes vnius naturæ. Nihilominus prior loquendi modus est valde à Patribus vsitatus, illo enim vtitur Gelas. Pap. libr. de duab. natur. circa finem, & Concil. Tolet. XI. ex Augustino 13. de Trinit. cap. 17. vbi vtramque locutionem coniungit dicens: *Ex duabus substantiis vna persona, ac per hoc iam ex tribus, Deo anima, & carne*, & Bernardus sermone 3. in Vigil. Natiuit. Domini, & lib. 5. de considerat. ad Eugenium, vbi ait: sicut in Trinitate sunt tres personæ in vna natura, ita per hoc mysterium factum esse, vt sint tres naturæ in vna persona. Et eodem modo loquitur Innoc. lib. 4. de myst. altaris cap. 11. Indicat etiam Leo Pap. epist. 11. dicens. Verbum, carnem, & animam, vñum esse Christum. Et quamuis magis propriè dicatur Christus constare ex duabus naturis, tamen alius modus loquendi non est reiiciendus, nam est in rigore verus, & introductus est ad explicandum, verum corpus, & veram animam Christum assumpsisse: si enim purus homo dicitur ex duplici natura constare, corporali scilicet & spiritali, cur non poterit dici Christus constare ex tribus? Regulariter vero nos priori modo loqui debemus, quia est proprior, magisq; explicat, Verbum non assumpsisse corpus & animam, vt duas naturas distinctas, sed vt vnā componentes. Posterior autem modus ad refutandas expresse hæreses contrarias vsurpatus est à Patribus, & eodem modo possumus nos loqui, adhibita sufficiente declaratione.

SECTIO V.

Utrum assumpsit Christus partes omnes, quæ sunt de integritate corporis humani.

Deo primo, Verbum diuinum assumpsisse corpus integrum, & omnibus suis partibus constans. Hæc conclusio est omnino certa, & in ea, conueniunt omnes Theologi & Patres, qui de hac materia loquuntur, & fundamentum est, quia Christus non est tantum homo verus, sed etiam perfectus & integer, & neque mancus, aut mutilus, neque monstrosus, quanquam enim hoc vltimum non habeatur expresse in Scriptura, tamen cum fides doceat, Verbum factum fuisse hominem, assumendo nostram naturam, quam in Adamo plantauit, satis indicat & docet, sicut creauit Adam integrum quo-

ad omnes partes, ita etiam perfectam, & integram humanitatem assumpsisse: vt bene explicuit Leo Papa ser. 7. de Natiuit. cap. 2. & Damasc. lib. 3. de Fide c. 3. & 6. & idem est communis sensus omnium Patrū, & totius Ecclesiæ: ac denique hoc intendunt definire Concilia supra citata, cum statuunt assumpsisse Verbum nostrum corpus perfectum, quale creauit in Adam. Ratio vero facilis est, quia ita decebat, & maiestatem Verbi Dei, cuius illud corpus erat futurum, & omnipotentiam Spiritus Sancti, cuius virtute corpus illud fabricatum est, & excellentiam ipsius operis, quod sicut est maximum omnium, quæ a Deo perfectæ sunt, ita debuit integro ac perfecto modo fieri.

Dico secundo: Verbum diuinum assumpsit omnes partes corporis humani, eas præsertim quæ anima rationali informantur, non tantum mediate, & in hypostasi, sed etiam immediate, & secundum hypostasim. Explicatio horum terminorum iam supra tradita est. Conclusio vero communis est, & certa, vt vero explicetur, & probetur, aduertendum est, in corpore humano multa ad illius integritatem concurrere, vt ossa, carnem, sanguinem & alios humores, dentes, ungues, capillos, barbam, &c. quæ omnia fuisse in corpore Christi, indubitatum est ex dictis in præcedenti conclusione: quia corpus illud erat perfectum, & integrum, & naturali modo vivebat, & nutrebat, &c. Vnde consequenter sit, hæc omnia fuisse assumpta in hypostasi Verbi, de quo iam quæstio esse non potest: an vero fuerint etiam assumpta secundum hypostasim, illud potest in quæstionem venire. Secundo obseruandum est ex philosophia, quædam esse inter hæc, quæ integrant corpus humanum, de quibus certum est informari ipsa anima rationali, vt sunt partes omnes organice, & ossa, caro, &c. Alia vero sunt, de quibus dubitatur, vt sunt dentes, ungues, capilli, humores. De hoc posteriori genere partium nunc non agimus, postulat enim longiorem disputationem. De priori ergo partium genere probatur conclusio, quia corpus humanum vnitum fuit Verbo immediate, & secundum hypostasim, neque enim sola anima immediate assumpta est, sed tota humanitas, sicut in propria humana persona, nō sola anima subsistit, sed totus homo, seu tota humanitas: Verbum enim diuinum totam subsistentiam creatam humanitatis, impediuit, & per se ipsum illam terminauit: sicut ergo assumpsit animam immediate, & secundum hypostasim, ita & corpus, vt magis quæstione 6. declarabitur: sed non potuit assumere corpus secundum hypostasim, nisi assumendo partes, ex quibus corpus constat, quia ipsum corpus non est quiddam aliud à suis partibus, ergo assumpsit saltem illas partes, quæ informantur anima rationali: tum quia hæc sunt, ex quibus maxime substantialiter, & quasi essentialiter componitur humanitas, tum etiam, quia omnes hæc partes in propria persona subsistere solent subsistentia totius naturæ, quæ in Christi humanitate fuit ipsa subsistentia Verbi: ac denique quia anima, qua informantur omnes hæc partes, assumpta est, ergo & omnes huiusmodi partes corporis, quia fere eadem est ratio de omnibus, neque vlla probabilis ratio dubitandi hic occurrit.

SECTIO VI.

Utrum Verbum diuinum immediate, & secundum hypostasim assumpsit sanguinem, ad subsistentiam in sua persona.

Ratio dubitandi est, quia sanguis non est pars corporis humani, neque anima rationali informatur, vt est communis Theologorum, & multorum Philosophorum sententia, quæ fundamentum habet in Aristot. libro 2. de part. animal. capit. 3. vbi sanguinem dicit esse alimentum vltimum, & esse in ve-

An Christus dicendus sit ex tribus naturis compositus.
Damasc.
Paulinus.
Aquileiens.

Gelas. Pap.
Conc. Tolet.
August.
Bernard.

Leo Pap.

Leo Pap.
Damasc.

Cap.
Sec.
Sens.
Bib.
Dum.
Pall.
Alia.
Gai.

Aristot.

in venis tanquam in vase & c. 10. negat esse partem; & lib. 3. cap. 5. vbi dicit sanguinem esse materiam totius corporis, & esse quasi irriguum per venas, constat autem ex eodem Arist. lib. 2. de generat. tex. 27. & 38. & lib. 3. de Anima tex. 45. alimentum esse alterius substantiæ a viuentis, quia nutritio est substantialis conuersio, quæ non habet locum inter res eiusdem formæ: vnde cum alimentum incipit informari anima viuentis, iam desinit esse alimentum, & incipit esse pars, cum ergo sanguis sit vltimum alimentum, non informatur anima, sed ex illo fit proxima conuersio, & animæ informatio: quomodo intelligi possunt verba, quæ ex Arist. citari solent 3. de historia animalium. c. 19. vbi dicit, sanguinem semper animari, & feruere, quamquam hæc in codicibus Græcis non habeantur. Habet etiam hæc sententia fundamentum in D. Thom. infra q. 31. artic. 5. ad 1. vbi dicit, sanguinem non esse actum partem, & ideo quamuis corpus Christi fuerit ex sanguine Virginis formatum nihil fuisse ablatum ex corpore Virginis, quod actu esset pars eius. Et 1. part. quest. 109. artic. 1. ad 3. dicit sanguinem nondum accepisse naturam speciem, sed adhuc esse in via, vt viuatur: & alia similia testimonio refert Capreolus, qui hanc defendit sententiam in 2. d. 15. artic. 3. ad 3. contra 3. consens. & in 4. distinctio. 10. q. 2. articulo 3. ad 4. Scoti contra 1. conclus. vbi etiam Scot. q. 1. artic. 2. idem affirmat, & Soto q. 1. artic. 2. & d. 44. artic. 3. vbi etiam Bonau. arti. 1. q. 1. ad 2. & Richardus. artic. 1. q. 2. Durandus q. 2. ad 2. Paludanus q. 1. artic. 2. n. 18. Alensis 2. part. q. 26. m. 6. & medici etiam in eandem conueniunt sententiam cū Galeno lib. 4. de vfu partium. Rationes omitto, tum quia facile ex dictis sumi possunt, tum quia res est aliena.

Ex hoc vero principio sequi videtur, Verbum non fuisse immediate sanguini vnitum, primo quia Verbum non assumpsit corpus, nisi mediante anima, vt infra q. 6. cum D. Thom. & antiquioribus Patribus dicimus, ergo, &c. Secundo, quia Verbum tantum assumpsit vnā naturam, vna autem natura constat vna materia, & forma vltima: nam cum sanguis habeat suam propriam formam, ad gradum inanimatorum pertinentem, distincta natura est a natura animata, assumpsisset ergo Verbum duas naturas. Tertio, quia in aliis hominibus substantia creata humanitatis tantum terminat eas partes corporis, quæ informantur anima rationali: neque enim potest sanguis illa substantia terminari, cum sit substantia re ipsa prorsus distincta ab humanitate. Quarto, quia partes, quæ non informantur anima, non sunt de integritate humanitatis, ergo nec assumpsit ad Verbum immediate: antecedens patet, quia humanitas est substantia per se vna, ergo vnica habet formam, ergo. Quinto, quia nunc in celo non habet Verbum sibi vnitas, nisi eas partes corporis, quæ informantur anima rationali, ergo signum est eas tantum a principio assumpsisse: patet antecedens, quia solas eas partes corporis assumpsit in resurrectione, cuius signum est quod sanguinem non assumpsit, dicitur enim adhuc manere separatim a Verbo. Sexto alias sequeretur incommoda, scilicet Verbum esse sanguinem, & per communicationem idiomatum sanguinem esse hominem: quia Verbum est homo, & Verbum est sanguis, ergo sanguis est homo, sicut dicemus, quod si Verbum assumpsisset duas naturas, esset inter illas in concreto communicatio idiomatum: vnde vltius dici posset, Verbum, vel Christum effusum in passione, & adherens cruci, &c.

Propter hæc est prima quorundam Theologorum sententia, quæ simpliciter negat, sanguinem Christi fuisse immediate vnitum hypostatice Verbo. Ita tenet Durandus in 4. d. 10. q. 1. num. 16. Franciscus de Maironis d. 43. & ferm. qui incipit, Memoriam fecit, &c. Gab. in Canonē lect. 53. & Supplem.

Gab. in 4. d. 44. q. 1. circa finem, indicat Richar. in 3. d. 2. articulo 2. qu. 1. vbi negat sanguinem Christi in triduo fuisse adorandum latria, *Quia non est, inquit, essentialis pars corporis*, & Abulensis paradox. 2. cap. 2. 40. & sequentibus dicit, in triduo non fuisse sanguinem vnitum Verbo: de sanguine vero existente in corpore viuo, non expresse id negat, sed potius dicit fuisse consequenter assumptum, quomodo etiam loquitur de omnibus partibus humanitatis.

Secunda sententia distinguit duplicem sanguinem, alterum nutrimentalem: qui non informatur anima, neque est plene decoctus, aut dispositus, nec per se requiritur ad componendum integrum corpus, sed solum ad alendum illud: alterum perfectum, & per se requisitum ad integritatem humani corporis, & non solum, vt sit alimentum, quamuis etiam possit ad hoc deservire secundum quandam accidentalem transmutationem, per condensationem, vel alio simili modo: nam substantialiter, totus hic sanguis dicitur informari anima. Quæ distinctio fundamentum habet in D. Thom. quodlibet. 5. artic. 5. & ea vtitur Caiet. infra q. 54. articulo 2. & Syluest. in Rosa aurea quæ. 31. Quæ distinctione supposita dicit hæc sententia Christum non assumpsisse hypostatice priorem sanguinem, scilicet nutrimentalem, propter fundamenta primæ sententiæ: assumpsisse vero posteriorem, ac perfectum sanguinem, propter generales rationes sectione præcedenti factas, & propter multa alia, quæ statim asseremus. Et hæc videtur esse sententia Caietani hic q. 5. articulo 2. iuncto alio loco supra citato, & indicat etiam Syluester supra. Qui consequenter duplicem in Christo sanguinem distinguit, & alium vocat salubrem, quia ex vi propriæ vniōnis habet infinitum valorem: alium tantum salubriter effusum, quia licet ex se non sit ita efficax, quia non est vnitus, tamen effusio eius propter dignitatem suppositi fuit eiusdem valoris, sicut lachrymarum effusio.

Tertia sententia affirmat, sanguinem Christi fuisse assumptum proxime, & immediate, propter testimonia Sanctorum statim citanda: dicit tamē non fuisse assumptum ex vi assumptionis humanæ naturæ integræ, & perfectæ, idque propter fundamenta primæ sententiæ, vnde concludit hoc factum esse ex peculiari Dei ordinatione, vt esset condignum pretium nostræ redemptionis. Pro hac sententia nullum inuenio autorem, quamuis in multorum ore feratur.

Dico primo, Sanguis Christi Domini proxime, & immediate fuit vnitus Verbo Dei. Hæc conclusio est hoc tempore ita certa, vt contraria non possit sine errore defendi. Eam sentit D. Thomas hic articulo 2. in corpore, iuncta solutione ad 2. vbi eodem modo loquitur de assumptione carnis, & sanguinis. Clarius id docet dicto quodlibet. 5. articulo 5. Capreol. supra, & in 4. d. 11. q. 1. articulo 3. ad 5. contra 1. conclus. Soto distinctio. 10. q. 1. articulo 2. Maior. in 3. distinctio. 3. qu. 2. Albert. Mag. tract. de Sacrific. Missæ. Turrecremat. in capit. Inuitat. de Consecrat. dist. 2. Nicol. de Lyr. ad Heb. 9. exponens illa verba, *Quantum magis sanguis Christi*. Et Remigius & alij in eundem locum, late Syl. in rosa aurea, tract. 3. q. 30. & de Dominicis sequentibus, Dominicus de Dominicis in lib. de Clementis & Sanguine Christi, & in Directorio Inquisitorum 2. p. q. 10. refertur mandato Clementis Sexti fuisse retractatam vt hæreticam, sententiam cuiusdam, qui Barcinonæ asserbat, in triduo non fuisse sanguinem Christi vnitum Verbo, ipsumque assertorem fuisse ab Inquisitoribus damnatum: quæ historia à Syluestro, & Dominico de Dominicis late refertur, qui referunt etiam Pium Secundum illam sententiam damnaſſe.

Et primo probari solet hæc sententia ex illis
Ee 4 locis

D. Thom.

Capreol.

Soto.

Sotus.

Bonau.

Richard.

Durand.

Palud.

Alens.

Galen.

Richar.

Abulens.

Caietani.

Syluest.

Caiet.

D. Thom.

Capreol.

Soto.

Maior.

Albert.

Mag.

Turrecre.

Syluest.

Dominic.

Clement.

Pius 2.

Durand.

Franciscus de

Mair.

Gib.

Supplem.

*Ephes. 1.
Colos. 1.
Rom. 8.
Hebr. 9.
1 Pet. 1.
Apoc. 7.
1 Ioan. 1.*

*Obiectio.
Luc. 22.*

August.

*Leo Pap.
Bernard.*

August.

Hebr. 2.

Matth. 16.

1 Cor. 15.

Cyrl.

Ioan. 1.

locis Scripturæ, in quibus nostra redemptio tribuitur sanguini Christi, tanquam condigno pretio, ad Ephes. 1. ad Colos. 1. ad Roman. 3. Per fidem in sanguine ipsius, ad Heb. 9. Quanto magis sanguis Christi, 1. Pet. 1. Non corruptibilibus auro, & argento, sed pretioso sanguine, &c. 1. Ioan. 1. sanguis Iesu Christi filii eius emundat nos ab omni peccato, & Apocal. 7. dicuntur Sancti dealbasse stolas suas in sanguine Agni, & Luc. 22. ait Christus, Hic est calix nouum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis effundetur.

Sed responderi potest, sanguinem Christi, habuisse hanc efficaciam, quia effusus fuit à persona infinita, & consequenter dicentur eandem vim habuisse lachrymæ, & quæcunque alia opera Christi, tamen specialiter redemptionem tribui sanguini, sicut tribuitur passioni, quia statuit Deus redemptionem nostram passionem suam, & effusione sui sanguinis consummare, sicut si statuisset flendo tantum nos redimere, dici posset de lachrymis Christi omnia, quæ de sanguine dicta sunt. Vnde Aug. 13. de Trinitat. capit. 15. in dignitatem suppositi hoc refert dicens. Sanguis ille, quantum eius erat, qui nullum habuit omnino peccatum, ad remissionem nostrorum fusus est peccatorum, & Leo Papa, ferm. 12. de Passione, capit. 3. Effusio sanguinis iusti, tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad pretium, &c. eodem fere modo loquitur Bernard. ferm. 3. de Circumcis. Sed quamuis hæc testimonia, nude sumpta, possent hoc modo vitari, tamen adiunctis alijs, & consideratis omnibus circumstantijs, satis in eis indicatur, non solum effusionem, propter dignitatem patetis, sed ipsummet sanguinem, propter personam illi immediate coniunctam, fuisse infiniti valoris: præsertim cum Christus Dominus, eodem modo suo corpori, & sanguini tribuat, quod data sint in remissionem peccatorum. Vnde August. enarrat. in Psalm. 65. circa id, Terribilis est super omnes Deos, Queritis, inquit, quid emerit? Videte, quid dederit, & inuenite quid emerit, sanguis Christi pretium est, tanti quid valet? quid, nisi totus orbis, quid, nisi omnes gentes? & ferm. 125. de Tempore, Pretium vite nostra sanguis est Domini, & totius mundi incolumitas sempiterna: pecunia illa, totius mundi copiosa possessio est. Sed optimum testimonium ad hoc confirmandum est illud ad Heb. 2. Quia ergo pueri communicauerunt carni, & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem. Loquitur autem de Filio Dei, & de carne, & sanguine, ut significant substantiam humanitatis, iuxta id Matth. 16. Caro, & sanguis non reuelauit tibi, nam corruptio culpæ, quæ interdum nomine carnis, & sanguinis significari solet, ut 1. Corint. 15. Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt, in Christo locum non habuit: quamuis si illa corruptio significet solum peccatum, seu corporis passibilitatem, sic etiã de Filio Dei dici potest, sumpsisse carnem, & sanguinem, id est naturam humanam, non in quocunque statu, sed in statu passibili, & mortali, & hic est sensus Pauli, ut patet ex verbis subiunctis, Ut per mortem destrueret, &c. ait ergo Paulus, Dei Filium participasse, seu communicasse, carni, & sanguini, per vnionem scilicet hypostaticam, quia Verbum nullo alio modo communicauit nostræ naturæ, & tamen hoc modo æque dicit, Carni & sanguini participasse: sicut ergo carnem proximè sibi vniuit: ita & sanguinem. Sic interpretantur hunc locum ibi Chrysostom. Theophyl. Theodoret. Ambros. Ansel. & apertius D. Thom. & Oecumen. qui ex Cyrillo illam refert. Quam Cyrillus significat in quadam homin. de eo quod Verbum factus sit homo: & lib. de Incarnat. vnigen. circa finem, & lib. 1. de Fide ad Reginas, lōge post medium, ubi hæc verba tractans inquit Verbum ex Deo, participes factum est carnis, & sanguinis, & lib. de Fide ad Theodos. circa princip. & epistol. 8. ad Nestor. circa finem, ita exponit illud Ioan. 1. Verbum caro factum est: Nihil aliud est, inquit, quam quod in carne, & sanguine nobiscum communicauerit. Ex quo licet colligi-

gere, vbiunque Scriptura dicit, Verbum sumpsisse humanitatem: carnem, & sanguinem complecti, ex quibus constat humanitas.

Secundo principaliter probatur conclusio autoritate Conciliorum. Nam Concil. Ephes. can. 5. dicit, Verbum æque ac nos communicasse carni, & sanguini: & in epist. Cyril. cum Concil. Alexand. quæ habetur, & probatur in Ephes. tom. 1. ca. 14. dicitur, verum, naturalemque Deum, carnem & sanguinem assumpsisse: & hæc omnia referuntur, & confirmantur in V. Synodo generali act. 6. longe à medio: & in Concil. Chalcedon. act. 1. pagin. 33. ad finem refertur, & approbatur illa explicatio Cyrilli, Verbum caro factum est, id est, Carnem & sanguinem sumpsit, & VI. Synod. act. 16. damnatur quidam hæreticus, qui dicebat carnem, & sanguinem in cruce fuisse dimissa, vbi Patres omnes illius Concilij satis sentire indicant, vtrumque fuisse eodem modo assumptum: & in act. 8. eiusdem Synodi habentur hæc verba in professione fidei cuiusdam Macharij Factus est in assumptione carnis & sanguinis, mansit tamē quod erat, Verum est, illum Macharium fuisse hæreticum, quia negabat duas in Christo voluntates, ei⁹ tamen professio in hoc solum reijcitur, non in alijs. Et confirmatur ex definitione Clementis Sexti in extrauagant. Vnigenitus, de Penitent. & remis. vbi dicit, vnam guttam sanguinis Christi fuisse sufficiens precium redemptionis nostræ, propter vnionē ad Verbum: & loquitur aperte de vnione ipsius sanguinis, non corporis, ita ut pretium fuerit infinitum ex parte rei oblatæ, & non tantum ex dignitate offerentis, Vnde in principio illius Extrauagantis præmittit, Dei Filium nostre mortalitatis substantiam diuinitati suæ coniunxisse, ut haberet vnde hominem redimeret, & Deo satisfaceret: vbi per Substantiam nostre mortalitatis, carnem, & sanguinem plane intelligit.

Et hac ratione intelligi potest dictum fuisse à Petro 1. epist. c. 1. Non corruptibilibus auro & argento, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati. Quo testimonio vlos fuisse quosdam Theologos, de hac re disputantes coram Pio II. refert Syluest. supra, ex eoque collegisse, vocari Christi sanguinem non solum pretiosum, sed etiam incorruptibilem propter vnionem ad Verbum. Quo etiam modo Dionys. Alex. in epist. con. Paul. Samosat. dixit, Sanguinem Christi non posse corrumpi, quia est sanguis Dei viui. Refert eius Verba Turrian. lib. 4. pro epistolis Pontific. cap. 19.

Tertio afferri possunt testimonia Sanctorum, Præter citatos Leo Pap. epist. 10. cap. 5. multa dicit de infinito valore sanguinis Christi, & postea exponens illud 1. Ioan. 5. Hic est, qui venit in aqua, & sanguine Iesus Christus, dicit, per hæc significari diuinitatem, quæ ab humanitate non separatur: & Nazian. orat. 50. Verbum, inquit, caro factum est, non putariue, sed vere, quod explicans subdilationem. Quia assumpsit corpus ex carne, ossibus, & sanguine constans. Beda explicans illud Act. 20. Quam acquisiuit sanguine suo, dicit, sanguinem Dei dici propter vnionem duarū naturarū in vna persona: expressiora sunt verba Cyri. hom. 5. Ephes. dicta, vbi ait, Verbum carnem & sanguinem assumpsisse.

Similiter Epiphani. hæres. 77. prope finem ait, Verbum Dei non tantum animam humanam, sed etiam carnem & sanguinem participasse, id est, assumpsisse; & ibi longam refert epistolam Paulini, post epistolam Athanasij ad Epictet. ut ostendat, Verbum assumpsisse perfectam humanitatem & corpus omnibus partibus constans, inter quas sanguinem numerat.

Quarto confirmari hoc potest ex mysterio Eucharistiæ, nam Verbum diuinum non minus est per concomitantiam sub speciebus vini, quam sub speciebus panis, ergo non minus est vnium sanguini, quam

Conc. Ephes.

Conc. Alex.

V. Synod.

Conc. Chalced.

Clement. VI.

1. Ioan. 5.

Nazian.

Beda.

Act. 20.

Cyrl.

quam corpori: patet consequentia quia alias, etiam ex vi verborum consecrationis calicis tantum sit sanguis sub speciebus vini, si sanguis ille non esset immediate vnitus Verbo, non esset Verbum sub illis speciebus per concomitantiam, saltem immediate, sed ad summum media carne, & anima. Atque adeo si in triduo consecraretur sanguis, non esset ibi Verbum per cōcomitantiam: quod videtur omnino falsum, nam Christus Ioan. 6. & que de carne, & sanguine dixit. *Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo, quod quandoque ex vi consecrationis sanguis est sub illis speciebus, ibi est suppositum diuinum: & ideo semper est idem qui offert, & quod offertur, quod totum est propter immediatam vnionem ad Verbum.*

Dices, Concilium Tridentinum sess. 13. c. 3. solum dicere, diuinitatem esse per cōcomitantiam in Eucharistia ex vi vnionis eius cum anima & corpore. Respondetur, sub corpore sanguinem comprehendisse: loquitur enim de corpore humano integro & perfecto, quod sanguinem complectitur, vltatim declarabo.

Quinto, reddenda est ratio propria, quam statim in conclu. 3. melius proponemus.

Dico ergo secundo, totus sanguis, qui fuit in corpore Christi, quique ab illo pro nobis effusus est, fuit immediate vnitus Verbo hypostatice. Hæc conclusio non est tam certa, sicut præcedens, sed mihi videtur omnino vera, & contraria, neque pia, neque secunda est. Primum, quia Scriptura sacra, Concilia, & Patres citati, indefinite loquuntur de Sanguine Christi, & in doctrinalibus locutionibus, indefinite æquiualeat vniuersali. Deinde, quia si non totus sanguis, qui fuit in corpore Christi fuit vnitus, scilicet sanguis nutritivus, ergo neque totus sanguis, qui fuit effusus, fuit vnitus: nam sine dubio magna, vel maior pars eius fuit nutritivus. & ita Caiet. fateatur de sanguine effuso in horto, & idem dicere posset de sanguine Circumcisionis, & de alius effusionibus: nam primus sanguis, qui videtur egredi de corpore, quando fit diuisio, est sanguis nutritivus. Consequens autem est valde falsum, tum quia totus sanguis effusus à Christo eiusdem valoris censetur in Scriptura, & Patribus omnibus: tum etiam, quia Clemens Sextus definit, quamlibet guttam sanguinis effusi fuisse in finiti valoris propter vnionem. Confirmatur, nam ex vi verborum consecrationis calicis, totus sanguis Christi ponitur sub speciebus: nam verbum illud, *Sanguis meus*, totum includit, sed vbiunque est sanguis Christi, vel aliqua pars eius, ibi est per cōcomitantiam totum suppositum Christi, vti probatum est.

Denique illa secunda sententia, quæ contrarium asserbat, falso nititur fundamento, etiam philosophico: quia non est verisimile, esse in sanguine ipso substantialem varietatem, quamvis quoad accidentalem perfectionem, possit esse magis, vel minus purus: quia illa substantialis distinctio nullo probabili signo colligi, aut discerni potest: quia quoad exteriora accidentia, totus sanguis est eiusdem modi, & rationis; totus etiam est in corpore continuus, nullus est etiam vsus, ad quem vnus sanguis possit deferuire, cui non videatur vtilis etiam alius: nam sanguis nutritivus, & nutritio, & actionibus animalis vitæ deferuit, & eo melius, quo purior est. Denique cum Scriptura, & Sancti de sanguine Christi loquantur, certe nomine sanguinis significant id, quod omnes homines generaliter hac voce intelligunt: omnes autem nomine sanguinis intelligunt nutritivum sanguinem, qui est in venis tãquam in vase, hic ergo sanguis fuit vnitus Verbo Dei hypostatice: sicut cum dicitur Christus cōceptus ex purissimis sanguinibus Beatissimæ Virginis, de sanguine nutritivali id intelligitur, vti ex D. Tho. supra mani-

A fesse colligitur. vnde D. Tho. nunquam in partibus ea distinctione duplicis sanguinis vsus est.

Dico tertio, Verbum assumpsisse sanguinem, non solum ob extrinsecam rationem, scilicet, vt esset precium condignum, sed etiam ob intrinsecam rationem, pertinentem ad perfectam, & integram assumptionem totius humanitatis. Hæc conclusio est contra vltimam sententiam supra citatam, & explicat propriam, & intrinsecam rationem huius assumptionis: quæ non est fundanda in hoc, quod sanguis est actus pars rationali anima informata, illa enim sententia philosophica, vel est falsa, vel certe valde dubia, vnde non videtur certa fidei veritas ad illas angustias redigenda. Præsertim cum Aristot. li. 7. Physic. tex. 11. aliquas partes animantis fateatur esse animæ expertes. potest ergo esse pars, licet non informetur anima. Fundatur ergo conclusio in hoc, quod sanguis vere ac proprie pertinet ad veritatem, & integritatem humanæ naturæ, vt docet D. Thom. in 1. 2. q. 54. art. 2. ad 3. & 76. art. 1. ad 2. & quod li. 5. articulo 5. & in 4. d. 44. q. 1. articulo 2. q. 3. ad 3. vbi omnes Theologi propter hanc causam docent, sanguinem futurum esse in corporibus resurgentiū: imo Concil. Trident. sess. 13. cap. 3. videtur vocare sanguinem partem corporis, dum dicit sanguinem Christi esse sub speciebus panis. Ex vi illius connexionis, quæ partes corporis inter se copulantur, quin etiam Aristot. lib. 1. de Partib. animal. cap. 1. & 8. sanguinem inter partes animalis numerat. Idem lib. 1. de histor. animal. c. 1. & lib. 3. cap. 1. Gal. lib. 2. de elem. in principio, vt latius quæst. seq. dicitur, & Seneca lib. 1. Quæst. natural. vocat illum quasi partem, quia pertinet ad veritatem humanæ naturæ, quia sine sanguine, non solum integer homo esse non potest, sed neque omnino naturaliter esse potest.

Hanc etiam ob causam solet in sacra Scriptura totus homo, Caro & sanguis appellari, Matth. 16. *Caro & sanguis non reuelauit tibi.* Idem ad Galat. 1. ad Ephes. 6. ad Heb. 2. videlicet per synecdochen à parte totum nominando, vt Anselmus, D. Thomas, & alij ibi notantur. Supponitur ergo his locis, sanguinem esse partem. Imo, cum caro & sanguis coniunguntur, per sanguinem anima significari solet, vt expositores aduertunt; & Philo, de eo quod deterius potiori insidietur, non quia sanguis sit præcipua pars, sed quia quoddammodo viuificat corpus, & ab eo maxime vita pendet. Ex quo etiam aliqui ita errarunt, vt sanguinem putauerint esse animam, vt refert Clem. Alex. lib. 1. Pædag. c. 6. & Aristot. 1. de anim. c. 2. Et Leuit. 17. dicitur anima esse in sanguine, id est, vita, quæ ab illo pendet, vt August. expoluit, quæ sit 17. in Leuit. Ex quo signo intelligi ur, sanguinem non solum requiri per modum nutrimenti cōuertendi in substantiam aliti, sic enim posset animal, saltem breui aliquo tempore conservari sine sanguine: non autem ita est, sed simpliciter requiritur ad consistentiam corporis, & quasi ad fouendum omnia membra, & cōseruandum naturalem calorem, maxime vitæ necessarium. Deinde est veluti quoddam generale organum ad operationes animæ præstandas, præsertim ad effectus, vt sunt ira, audacia: & ad conseruationem spirituum vitalium, & animalium, qui ad vitæ cōseruationem, & vsum sensuum maxime necessarij sunt. Et hæc omnia procedunt, siue sanguis informetur anima, siue non.

Quoniam ergo Verbum diuinum factum est homo, quantum ad naturam spectat, eiusdem perfectionis, veritatis, & integritatis, quæ nos sumus, ideo assumpsit sanguinem ex vi huius perfectæ, & integre assumptionis humanæ naturæ. Et hoc significauit Paulus cum dixit, ideo Filium Dei assumpsisse carnem, & sanguinem; quia alij homines carne, & sanguine cōstant: & idem significat Conc. Ephes. cum Cyril. & alijs Patribus, cum dicit, in Scriptura sacra, quādo dicit, Verbum carnem factum esse nomine carnis sanguinis.

D. Thom.

Conc. Tri.

Arist.

Seneca

Leuit. 17. August.

sanguinem comprehendit, quia significatur tota humanitas, quæ utrumque complectitur. Idem denique significat reliqui Patres, cum aiunt, assumptis Verbum verum & integrum humanum corpus, quale à principio in nostra natura plantavit, ut patet ex Epiphano, Nazianzeno, & aliis in locis citatis, & Damasceno lib. 3. c. 6. Aug. lib. 10. de Ciuit. ca. 27. & sunt optima verba Leonis serm. 8. de Natiuit. *Vtriusque nature in suis proprietatibus permanentis tanta est unitas facta communio, ut quicquid ibi sit deitatis, non sit ab humanitate disunctum, quicquid autem est hominis, non sit à Deitate diuisum: constat autem ex dictis, sanguinem aliquid esse hominis. Non ergo ex sola ratione extrinseca, seu quasi ex priuilegio, sed quasi naturali concomitantia assumptus est sanguis, simul cum aliis partibus humanitatis. Quod ita explicatur, quia sicut hoc ipso, quod de aliquo dicitur, esse verum hominem, dicitur habere carnem & sanguinem: ita cum dicitur, Verbum assumptis humanitatem, hoc ipso dicitur sanguinem assumptis. Denique si tantum ex priuilegio esset sanguis assumptus, sequitur, factas esse duas vniones hypostaticas, physice non connexas, sed tantum subordinatas ex intentione agentis: sicut si Verbum assumptis lachrymas, vel aliquid simile, quod esset sine ratione, & fundamento dictum, nam ad solam dignitatem, seu valorem pretij sufficeret vnio mediata, seu in hypostasi, nisi intrinseca ratio perfectæ assumptionis aliud requireret. Et rationes etiam pro prima sententia factæ urgent contra has duas vniones, hoc modo explicatas, quæ tamen in nostra sententia facile solui possunt.*

Ad primum respondetur, Verbum assumptis carnem mediante anima, sub carne aut sanguis comprehenditur, ut dictum est: intelligendum autem est illud axioma, corpus assumptum esse ratione anime, ut infra dicitur, siue talis anima informet omnes partes assumptas, siue non. Et hoc modo etiam sanguis est assumptus mediante anima, quia licet concedamus non informari ab ipsa, tamen est propter ipsam, quæ in corpore conseruari non potest sine sanguine: & sanguis etiam ipse natura sua postulat coniunctionem aliquam ad animam, seu ad corpus humanum, sine quo esse, aut diu conseruari non potest.

Ad secundum respondetur, sanguinis naturam esse veluti incompletam, & ex natura sua ordinatam ad complementum humani corporis, cuius aliquo modo est: & ideo Verbum assumendo carnem & sanguinem, non est dicendum assumptis duas naturas, sed vnā completam.

Ad tertium respondetur, in puris hominibus, eo modo quo natura est vnā, ita & substantiam esse vnā, natura vero ita vnā est, ut non sit omnino simplex, sed multa complectatur, ad sui veritatem & integritatem pertinentia. Eodem ergo modo substantia illius naturæ est vnā, & substantia sanguinis respectu illius est veluti partialis. Verbum ergo diuinum in humanitate Christi, totam illius substantiam suppleuit, ablata imperfectione, & compositione ipsius substantiæ: quicquid enim creata substantia, composita ex multis partibus, intelligitur terminare, perfectiori modo terminauit Verbum sua simplici substantia.

Ad quartum respondetur, sanguinem esse de integritate humanitatis, siue informetur anima, siue non: qui autem negant informari, consequenter dicunt, corpus humanum esse per se vnum, non mathematico modo, per continuationem perfectam, sed modo physico, & per quandam quasi continuationem physicam, quatenus omnes illæ partes sunt ita coniunctæ, & subordinatæ, prout ad earum conseruationem necessarium est, & prout expedit, ut anima possit illis vri, ad sua munera exercenda.

Ad quintum respondetur, certissimum esse, in resurrectione sanguinem iterum fuisse coniunctum

A corpori, & nunc etiam esse in Christi corpore glorioso: quia vero sanguinem quem Christus habuit in toto vitæ tempore, potuit excedere quantitatem sanguinis, quæ simul necessaria est ad conseruationem, & veritatem corporis humani, ideo fieri potuit, ut non omnem sanguinem, quem in vita habuit, & quæ aliquando effudit, in resurrectione iterum assumeret, ut infra in materia de Resurrectione Christi latius dicitur. Vbi etiam constat sanguinem in passionis effusum, & in resurrectione recuperatum, nonquam fuisse à verbo dimissum, & ita quoad vnionem hypostaticam, non fuisse verè reassumptum, cum nunquam fuerit à Verbo disunctum: solum igitur quoad coniunctionem cum corpore, dici potest, iterum in resurrectione esse sumptum.

Ad sextum, quamquam illa incommoda sint magis de modo loquendi, quam de re: negatur tamen eorum consecutio, quia sanguis est pars, & ideo ab illo non sumitur communicatio idiomatum.

SECTIO VII.

Vtrum Verbum diuinum assumpserit alios humores, ungues, dentes, & capillos immediate, & secundum hypostasim.

I N hoc dubio omnia sunt minus certa, quæ in præcedenti. Dico tamen primo, probabilius mihi videri, alios etiam tres humores immediate fuisse vnitos Verbo Dei, ut multi ex autoribus citatis sentiunt, præsertim Caietanum, Sylu, Soto, Et sumi potest ex Innoc. III. in cap. in quadam, extra de Celebratione. Missæ, vbi dicit, de latere Christi exiisse sanguinem, & aquam, ut esset signum, corpus illud constare ex quatuor elementis, & habere quatuor humores, quod est de ratione, & compositione veri corporis humani, quale Verbum assumpserit. Damascen, etiam lib. 2. de Fide, ca. 12. dicit, corpora animalium ex quatuor humoribus constare, & ita solent hi omnes humores nomine sanguinis comprehendendi, quia in corpore humano fere semper sunt mixti, & sese mutuo iuuant, ad conseruationem corporis, & vitæ operationes.

Vnde August. Epist. 146. dixit: Quatuor humoribus naturam carnis temperari, etiam medicina disciplina testatur. Et ideo etiam lib. de Spirit. & anima c. 15. & 33. dicit, humanum corpus quatuor humoribus constare. Quod expresse etiam docet D. Tho. in 4. d. 44. q. 1. ar. 2. quæstio. 3. in corp. & ad 3. & ibi reliqui Theologi. Idemque sentiunt Philosophi supra citati, præsertim Galen. lib. 2. de elem. in principio, vbi quatuor humores vocat elementa corporis humani; dixerat autem ipse lib. 1. elementum vocari partem rei minimam. Item lib. 1. de Anatom. & lib. de natur. hom. vbi Hypocritem in eandem sententiam refert. Lege Scaligerum, exercit. 280. c. 2.

Ex his ergo sumitur ratio conclusionis, nam isti humores sunt etiam de veritate humanæ naturæ, & per se requisiti ad conuenientem statum corporis humani, & ideo etiam in corporibus resurgentiū permanebunt. Nec refert, quod Arist. interdum hos humores excrementa vocat, sic enim de bile loquitur lib. 4. de partib. animal. cap. 2. & de pituita primo de Generat. animal. cap. 18. non enim vocantur excrementa, quia per se non sunt necessarij corpori humano, sed quia non per se ordinantur ad nutritionem, sicut sanguis. Vel certe, quia magna ex parte solent esse superflui, & tamen excrementa: per se vero necessarij sunt ad debitum temperamentum ipsius corporis, & ut sanguis ipse sit liquidus, fluens, & humidus, ac debite temperatus.

Dices: Ergo pari ratione spiritus vitales, & animales fuissent assumpti, pertinent enim ad veritatem humanæ naturæ, cum necessarij sint ad operationem vitæ, & ad naturalem statum, & conseruationem humani corporis: vnde etiam erunt in corporibus resurgenti-